

Den blommande lunden

Lövskogslunden i Ekbacken är som vackrast i april och maj då mängder av vårblommor slår ut. Ek, lind hägg och fågelbärsträd skapar tillsammans med välutvecklade hasselbestånd och lågvuxna buskar av skogstry förutsättningar för en rik och lummig lundmiljö som är unik för Lidingö.

Tag en promenad längs stigarna och du finner mängder med vitsippor, blåsippor, svalört, vårlökar och violer men också rikliga bestånd av den ovanliga tandroten och lungörten. Botanisera försiktigt på egen hand eller följ skyltarna längs naturstigen och lär dig mer om lundens speciella livsmiljö.

Med rötter i 1800-talet

Lunden och dess växter är väl kända. Förutsättningarna för lundmiljön skapades redan under 1800-talet då en flottbro färdigställdes mellan Djurgården och Lidingö med fäste vid nuvarande Larsbergs brygga. Illustrationer från 1883 visar att lunden redan då såg ut ungefär som i dag.

En myllrande och känslig livsmiljö

En lövskogslund kännetecknas av ett olikåldrigt skogsbestånd med enstaka grova ädellövträd exempelvis ek, alm, lind, bok och lönn. Buskskiktet är välutvecklat och flerskiktat och floran örtrik med en riklig blomning, särskilt på våren. Den rika lundfloran förutsätter vissa ljusbetingelser för att inte förändras. Ett ökat ljusinsläpp innebär att örterna konkurreras ut av ljusståliga gräs och andra växter. Marken är mullrik och mjuk och känslig för tramp och slitage, så håll dig därför till stigarna som genomkorsar området.

Siffrorna visar var det finns informationstavlor längs naturstigen.

Prunkande vårflor

Redan på långt håll ser du vitsippornas lysande mattor breda ut sig. Går du närmare finner du rikligt med arter som lungört (g), skogsviol, blåsippa, vårlökar och den ovanliga tandroten (d). Andra sällsynta arter som du också kan upptäcka är vårärt (b), myskmadra (f), ormbär (e), sloknunneört, vätters (c) och desmeknopp (a).

Den märkliga vättersosen, som får sin näring från hasselns rötter, finner du säkrast under hasselbuskarna. De andra örterna trivs i anslutning till de grövsta träden. Floran ändrar sig i takt med att träden slår ut och krontaket sluter sig. Sommarvegetationen är frodig med riklig förekomst av midsommarblomster.

Lundväxternas anpassningar

Växterna har olika strategier för att överleva och sprida sig i lunden. Gemensamt för dem är att de måste hinna med att blomma innan trädens krontak sluter sig. Vitsippan har en underjordisk rotstam som kan lagra näring, från den skjuter blad och blommor snabbt upp på våren. Blåsippans blomknoppar är extra känsliga eftersom de bildas redan på hösten och ligger nära ytan i väntan på vårvärmen.

Många lökväxter förekommer i lundar liksom arter som sprider sig med groddknoppar. Åtskilliga lundväxter sprids av myror som lockas att ta med sig fröna. De är försedda med näringsrika utväxter som myrorna gärna äter.

Rikt djurliv

De grovstammiga träden är boplats, växtplats eller matförråd för många djur och växter. Fågellivet i lunden är rikt – här ryms mängder av småfåglar och hackspettar.

Går du ut en tidig vår- eller försommarmorgon kan du höra de flesta av våra mest skönsjungande fåglar, exempelvis rödhake, grönfink, bofink, koltrast, lövsångare, nötväcka, svartvit flugsnappare (bilden) och svarthätta. Inte sällan hörs också rastande sångfåglar som näktergal och härmsångare från de strandnära brynen. Ekorrar, fladdermöss samt insekter och andra småkryp lever också i den skyddande miljön.

Död ved ger liv åt lunden

Kullfallna trädstammar (lågor), torrträd och annan död ved har blivit en bristvara i landskapet. Detta går ut över åtskilliga arter som på ett eller annat sätt är beroende av sådan ved. Vill man gynna exempelvis sällsynta insektsarter kan man lägga samman grova stockar av lövträd till en s.k. faunadepå, gärna på ett solbelyst och skyddat ställe.

I Ekbacken ligger multnande ris och gamla ekstockar kvar bland vårblommorna till nytta för lavar, mossor, svampar, insekter och andra smådjur. Slå dig ner en stund på en av de grova stockarna. Njut av blomsterprakten och lyssna på fågelsången.

Eken - evighetsträdet

Några av Lidingös äldsta ekar finns i Ekbacken. Eken kan nå en mycket hög ålder, minst 250-500 år. Omkring 1500 arter lever på, av eller är beroende av eken för sin överlevnad. Många av eklandskapets arter är hotade och de behöver en miljö där följderna av gamla ekar är obruten.

Barklandskap i miniatyr

Ekens skrovliga bark är ett landskap i miniatyr där skiftningar i ljus, fukt, näring och exponering för sol och vind skapar livsrum för en mångfald arter av lavar, mossor, svampar, insekter och snäckor som bara finns där. I veden trivs många insekter och svampar, flera av dem mycket sällsynta.

Symbios för ömsesidig nytta

Många svampar lever tillsammans med ekens rötter till ömsesidig nytta för båda organismerna. Eken får hjälp att ta upp näring och svamparna tar del av de energirika kolhydraterna som trädet framställer i bladen genom fotosyntes.

Värdträd för rara insekter

Den vackra skalbaggen ekoxe drar också nytta av ekens rötter. Larverna lever i de döda rötterna under många år innan de utvecklas till färdiga skalbaggar. Ett stenkast från Ekbacken, på Djurgårdssidan, finner vi den mycket sällsynta långhorningen bredbandad ekbarkbock. Kanske lever dessa skalbaggar också på Lidingös solbelysta gamla ekar.

Myllrande mulm

I ihåliga ekar hittar du ekens mulm. Den ser ut som brunt trämjöl och består bland annat av vedrester från eken, spillning från fåglar och insekter och rester av gamla fågelbon. Mulmen håller en jämn och gynnsam temperatur och många värmeälskande arter, särskilt skalbaggar trivs här. En av Europas mest hotade arter, läderbaggen, är knuten till ihåliga grova ekar med mulm.

Aktivitetstips

- Hur många olika blommande växter kan du hitta? Rita av dem eller fotografera. Titta i en flora och se om du kan namnge dem.
- Vilka olika insekter kan du upptäcka? Vilka besöker blommorna? Vad gör de där?
- Ta med dig en lupp och titta närmare på stammen av en grov ek. Utforska myllret av organismer på den skrovliga barken. Vad ser du? Hur många olika lavar hittar du? Är det skillnad på nord- och sydsida?
- Leta upp en ek där barken börjat flagna. Vad ser du där barken suttit?
- Utforska en ihålig ek och se om du hittar mulmen. Hur ser den ut och vad kan du finna där?
- På hösten kan du studera ekarnas samverkan med svampar. Hur många arter kan du upptäcka på och runt en ek?
- Försök hitta vätterosen som får sin näring från hasselns rötter. Hur långt är det till närmaste hasselbuske? Kan du lista ut varför vätterosen helt saknar gröna blad?
- Varför finns det så många småfåglar i Ekbacken? Vilka förhållanden är viktiga för att de ska trivas här?
- Stå stilla en stund och lyssna, försök urskilja så många olika fågelarter som möjligt. Tag gärna med en kikare. Rita av de fåglar du ser, försök beskriva sången, titta sedan i en fågelbok och försök namnge dem.

Vägbeskrivning

Ekbacken ligger på södra delen av Lidingö mellan bebyggelsen i Larsberg (vid vändplanen på Larsbergsvägen), Agavägen och sjösidan mot Lilla Värtan. Lunden ingår som en del i ett skogsområde som sträcker sig längs Lidingökusten från Larsberg till Bodal. Markägare är Lidingö stad. Området nås enkelt med buss som har ändhållplats vid vändplanen på Larsbergsvägen norr om Ekbacken. Det går också att ta Lidingötåget till hållplats AGA och sedan promenera 5 minuter. Kör du bil finns parkering vid AGA eller Larsbergs brygga.

Naturstig

Informationstavlorna och foldern har producerats av Naturskyddsföreningen i Lidingö i samarbete med Lidingö stad med stöd av den Lokala naturvårdsatsningen (LONA).

© Text och bild: Virginia och Folke Kustvall Larsson, 2007.

Ekbackens lövskogslund